

MAYA'DAN
BAKIŞ

Türkiye'yi
Uçuruyorlar!

Prof.Dr.
C.TAYYAR SADIKLAR
Türk-Japon Vakfı Başkanı
(Merkez Bankası E. Başkanı/ Gümrük Tekel E. Bakanı)

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 3 Temmuz tarihinde açıkladığı rakamlar belli başlı gazetelerimizde "Türkiye Uçuyor" şeklinde manşetle verildi. Bu rakamlar gerçekten olumlu ve sevindiriciydi. Ancak, rakamların veriliş zamanı ve IMF dahil herkesi mutlu edecek şekilde seçimden önce ortaya çıkması bazı korkunç şüpheler yarattı.

TÜİK'in rakamlarının doğru olduğunu varsaymaya mecburuz. Aksi halde Türkiye ekonomisi üzerine büyük bir gölge düşer.

Rahmetli Şefik İNAN'ın İstatistik Genel Müdür'lüğü yaptığı yıllarda zamanın hükümetinin seçim kaygısıyla rakamları biraz düzeltmesi konusunda ısrarı üzerine "Bu Rakamların Namusu Var" diyerek görevden ayrıldığını biliyoruz.

Evet, son açıklanan rakamların da namusu vardır ve olmalıdır. Özellikle çok rica ediyorum bu konuda yapılacak bir hata bütün dengeleri sarsabilir. Aman hata yapmayalım. Açıklanan rakamlara göre; enflasyon hedeflenen seviyeye ulaşmakta ve büyüme rakamları beklenenden de olumlu noktalara gelmektedir. İhracat hızla artmaktadır.

Ne gariptir ki, bu açıklamaların yapıldığı günlük gazetemizin iç sayfalarında bir ekonomist açlık sınırının 2002'de 369 YTL iken 2007'de % 68 artarak 623 YTL' ye, yoksulluk sınırının da 1.122 YTL'den %80 artarak 2030 YTL' ye çıktığını açıklıyordu.

"Seçim Ekonomisi" terimini Ekonomi Literatürü'ne kazandıranlardan biriyim. Böyle bir uygulamanın ne denli tehlikeli olduğunu defalarca makalelerimde ve televizyon konuşmalarımda belirttim.

Seçim dönemlerinde kamu masrafları arttırılmakta ve vergiler azaltılmaktadır. Sonuç; Kamu Açığı ve enflasyon olarak daha ağır vergiler şeklinde sonraki aylarda ve yıllarda ortaya çıkmaktadır.

Seçim ekonomisi'nin getireceği sıkıntılardan sadece akademisyenler değil

Merkez Bankası da çekinmekte ve uyarılar yapmaktadır. Nitekim 14 Haziran 2007 tarihinde yapılan Para Politikası Kurulu Toplantısı'ndan sonra Merkez Bankası şu şekilde bir açıklama yaptı: "Faiz dışı bütçe harcamalarında gözlenen artışlar para politikasının etkinliğini azaltma potansiyeli taşımaktadır. 2007 yılının ilk beş ayı itibariyle, merkezi yönetim faiz dışı harcamalarındaki artışın yılın tamamı için öngörülen yüksek oranlı artış hedefinin de üzerinde gerçekleşmiş olması bu konudaki gelişmelerin yakından izlenmesini gerektirmektedir".

Hükümet son aylarda Seçim Ekonomisi kavramı içine giren şu uygulamaları birbiri arkasına yapmıştır;

- 220 bin geçici kamu işçisi kadroya alınmıştır,
- Turizm ve gıda ürünlerinde 10 puanlık KDV indirimi yapılmıştır,
- Buğday alım fiyatlarında %13 oranında zam yapılmıştır,
- Çiftçinin Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri'ne kredi borçları affedilirken Ziraat Bankası'nca bazı alanlarda düşük faizli kredi uygulamasına geçilmiştir,
- Kamu kesimi işçilerine %10-%35 arasında ücret zammı verilmiştir,
- Belediyelerin hazineye borçlarında ertelemeler yapılmıştır.

Diğer taraftan, Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı ve Merkez Bankası Başkanı tarafından imzalanarak IMF'e (Para Fonu) Mayıs 2007 tarihinde verilen Niyet Mektubunda bakın neler deniyor;

- Enflasyon hedeflenen seviyenin üzerinde kalmıştır,
- Büyük ölçüde öngörülenin üzerinde gerçekleşen yatırım harcamaları nedeniyle faiz dışı harcamalara ilişkin üst sınır tutturulamamıştır,
- KİT (Kamu İktisadi Teşekkülleri) fiyat ayarlamaları program varsayımlarının gerisinde kaldığından yerine getirilememiştir,
- Maktu Vergiler'in ve KİT ürünlerinin fiyatlarının (Enerji Fiyatları Dahil) program varsayımları ile uyumlu olması sağlanacaktır,
- Vergi tabanının daralmasına yol açan yeni girişim veya sektörel vergi indirimlerinden kaçınılacak ve KDV'nin yapısını bozacak indirim ve istisna uygulamalarına gidilmeyecektir.

Bu vaatler genellikle yerine getirilmediği gibi aksi yönde uygulamalar yapılmıştır. Açıklanan yüksek oranlı büyüme oranını ayrıntılarına bakıldığında bu uygulamaların sonuçları görülebilir.

Nitekim, büyümenin kaynağının daha çok kamu harcamalarının artışı olduğu görülecektir.

Sırası gelmişken ekonomide ortaya çıkmakta olan büyük bir tehlikeden bahsetmek istiyorum. Buna ŞEYTAN ÜÇGENİ'de denmektedir.

Bir ülkede enflasyonla birlikte yüksek faiz ve düşük kur uygulanıyorsa ekonominin çökmesi kaçınılmazdır. Bu daha önce de yaşanmıştır, tehlike kapımızdadır.

30 milyar doları bulan cari açık (Döviz Açığı) Türkiye'yi süratle ve büyük ölçüde borçlanmaya itmiştir. Türkiye'nin 2002 ile 2007 arasında iç borcu % 110, dış borcu % 60 oranında artmıştır, özel sektör dış borçları ise % 180 oranında yükselmiştir. Bu borcun içindeki sıcak para denilen kısa vadeli dış borçlar bir hesaba göre 50 milyar doları aşmıştır.

Dünyadaki likidite bolluğu Türkiye'ye kısa vadeli fonların akımına yardımcı olmuş, yüksek reel faizden yararlanarak büyük kazançlar sağlanmış ve yurt dışına götürülmüştür. Adeta Türkiye'nin kanı emilmiştir. Bu fonlar sayesinde bir taraftan borsa tavan yaparken bir taraftan da dolar kuru düşük tutulabilmiştir.

Ya bu akım aniden durursa ne olacak? Bu tehlikeye Başbakan Yardımcısı da işaret etmiş ve böyle bir durumda TÜRBÜLANS olacağını vurgulamıştır.

Aynı şekilde Merkez Bankası Para Politikası Kurulu toplantısından sonra "Uluslararası yatırımcıların portföy tercihlerinde ve likidite artışında ani dalgalanmalara yol açabilecek önemli bir risk unsuru öne çıkmaktadır" diyerek ALARM vermiştir. Kanımca, Türkiye yalancı bir cennette yaşatılmaktadır. Bu cennetin cehenneme dönme ihtimali büyüktür. Her şeyden evvel Hükümetin Para Fonu'na vaat ettiklerini yerine getirmesi gerekecektir. Bunun anlamı büyük ölçüde zamdır. Ayrıca kemer sıkma zorunluluğu daha da artacaktır.

Gelir dağılımının çok bozuk olduğu ülkemizde beklenen bu gelişmeler daha çok dar gelirlileri çarpacaktır.

Gelecek Hükümetler yoksulluk, işsizlik ve yolsuzlukla daha radikal metotlarla mücadele etmek zorunda kalacaktır. Bunların çaresi vardır. Öncelikle güven ortamı sağlanmadan terörizm yok edilmeden hiçbir konuda başarıya ulaşmak mümkün değildir.

Seçim Ekonomisi'nin içinde yaşamış, sıkıntılarını çekmiş, yıllarca bu konuda uyarılar yapmış eski bir bürokrat, bir akademisyen olarak bu uyarıları yapmak mecburiyetini hissettim.

Dikkatli olmazsak büyük bir TUFAN gelebilir.

Mağrur Olma

Padişahım

Her lke karizmatik bir lidere ihtiyaç duyar. Bu konuda Türkiye ATATÜRK'le dünyanın takdirini toplamış bir lidere sahip olmuştur. Daha sonra gelen Başbakan ve Cumhurbaşkanları arasında lider sayabileceğimiz bazı kişilikler vardır.

Dokuzuncu Cumhurbaşkanı Süleyman DEMİREL, Cumhurbaşkanlığından ayrıldıktan sonra ciltler dolusu kitap yazmıştır. Bu kitapların birinde baki lider tarifi nasıl yapılmıştır: "Lider, are bulma gücü olan ve iz bırakan kişidir. Liderlik bir kabiliyet ve eğitim meselesidir. Zoru başaran lider olur. Liderin başka insanlardan farkları olabilir; ama bu farklar, kişiyi insan olmaktan çıkaramaz." Bu tanıma kimlerin uyduğunun takdirini okurlarıma bırakıyorum.

Ancak, bu tanımın içinde olmayan bir özelliği ilave etmek gerekir, liderler mağrur olmamalıdır. Osmanlı padişahları tahta otururken Enderun Ağaları "Mağrur olma padişahım senden büyük Allah var" diye seslenir bu esnada da Mehteran Bölüğü tarafından Hnkr Marşı alınırdı. Bu geleneğin çok derin bir anlamı vardır.

Yedi dvele hkim Osmanlı padişahlarının mağrur olup etrafını göremez hale geleceğinden korkuluyordu. Etraf, aman mağrur olma padişahım diye ikaz ediyordu.

İktidarda olanların, özellikle liderlerin etrafında daha çok "yağcılar, dalkavuklar" yer alır ve liderleri yanlışa iterler. Bunlardan kurtulabilen liderler başarılı olmuştur.

Liderlerin etrafındaki nabza göre şerbet verenler, liderlere yardımcı olmaz onları yanılıtır. Bunun birçok örnekleri yaşanmıştır. Doğruyu söyleyen ve uyarılarda bulunanlar ise muhalif zannedilir kötü kişi ilan edilirdi.

Rahmetli Turgut ÖZAL'a zamanında "Mağrur olma padişahım" diyebilen belki de tek kişiydim. Yaptığım uyarılar Sayın zal'ın canını sıkmıştır. Bunların doğruyu bulması için yardımcı olacak uyarılar olduğunu daha sonraları kabullenmiştir.

**

Türkiye'de yeni bir dönem açılıyor. % 46,6'lık halk desteğini alarak gelen iktidar, Türkiye'yi baştanbaşa değiştireceğini zannediyor. Bu kadar halk desteği ile ben her şeyi yaparım havası içine girdiler. Yağcılar, nabza göre şerbet verenler, alkış tutmaya başladılar. Bir bölümü menfaatleri için, bir bölümü korkularından yeni iktidarı göklere çıkartıyorlar. İktidarı tenkit edenler cezalandırılmaya başlandı. Başbakan, tenkit eden köşe yazarları ile bile uğraşmaya başladı. Bu yanlış bir gidiştir.

Tenkritlerden, uyarılardan faydalanmasını bilenler başarıya ulaşır. Gerçek lider bunlardır.

Tetikte olmaya mecburuz. 100 milyara yaklaşan emanet para ile enflasyonu düşürüp, Türk parasını olduğundan fazla değerlendirmeyi bir başarı saymayalım. Bu gelişmenin tehlikesi içerisindedir.

Şayet iktidar ben her şeyi yaparım havasına kapılıp da özellikle demokratik laik cumhuriyet konusunda ters bir dayatmaya girerse, Türkiye krizin eşiğine süratle yaklaşır.

Özellikle, Sayın GÜL'ün eşinin türbanında ısrarı potansiyel bir tehlike içermektedir. Bu konuda bir çıkış yolunu Sayın Başbakan göstermiş bulunmaktadır. ATATÜRK'ün eşinin örtünme konusundaki dikkatini Sayın GÜL'ün eşi de sergilerse Türkiye belki bu sıkıntıdan kurtulabilir.

Türkiye'deki dengeler bıçak sırtındadır. İç ve dış dalgalanmalar her şeyi biranda değiştirebilir.